

uredbe bi bile potrebne tudi drugod, ne samo v Zagrebu.

= **Prepoved dijaških svetov v Zagrebu.** Poverjenik za uk in bogočastje na deželni vladi v Zagrebu je prepovedal dijaške svete, ker so prekoračili delokrog, ki so ga prvotno določili in ga je bila vlada tudi odobrila. Odslej je dijakom samo dovoljeno pod nadzorstvom profesorjev ustanovljati razredne občine, ki se eventualno lahko združijo v zavodne občine.

= **Vseučilišče v Skoplju.** Iz Belgrada nam poročajo z dne 19. t. m.: Na predlog ministra prosvete je sklenila vlada, da se odpre v Skoplju vseučilišče, in sicer za začetek samo s pravno in filozofsko fakulteto.

= **Nabavni prispevki.** Demokratski klub je dne 12. t. m. po svojih zastopnikih interveniral na pristojnih ministrstvih glede izplačila enkratnega nabavnega prispevka državnim uradnikom. Ker je pričakovati, da se tudi druge stranke v Narodnem predstavništvu zavzamejo za ta materialni priboljšek, se smemo nadejati čim hitrejšega in ugodnejšega uspeha. Ako priznajo nabavni prispevek državnemu uradništvu, ga dobi tudi učiteljstvo poleg novih 100 % k sedanjim draginjskim dkladam.

= **Italijanizacija naše dece.** Okrajni šolski svet v Kopru je sklenil, otvoriti v različnih središčih v zasedenem ozemlju tečajne za slovenščino in hrvaščino za učitelje italijanske narodnosti. Temu učiteljstvu bodo poverili posebne zaupne naloge. Kakšne, si lahko mislimo.

= **Slovanski jeziki na vseučilišču v San Franciscu.** Na vseučilišču v San Franciscu, ki ga obiskuje okrog 700 slušateljev, je ustanovljena katedra za slovenske jezike, in sicer za ruski, češki in srbohrvatski jezik. Profesor slovenskih jezikov je Georges Ucyes.

Polemika.

Zaupajmo!

Sedaj, ko vršimo intenzivno in smotreno delo za združenje vsega učiteljstva kraljestva SHS v enotno strokovno organizacijo, nimajo nekateri ljudje nujnejšega dela, nego da izrekajo dvome o možnosti takega združenja. Prva in zadnja možnost je naša dobra, poštena in moška volja! Kdor nima te, dobi vse polno izgovorov, da naše prizadevanje pač lahko zavira, a zadovoljivega konca ni mogoče preprečiti. Na napačni poti je tudi vsak, kdor išče ob tej priliki strankarskih, sebičnih ali kakršnihkoli koristi in pridobitev. Nam gre za blaginjo vsega učiteljstva naše države, nam gre za razvoj našega šolstva in potemtakem za kulturno bodočnost naroda. To je naš končni smoter. Vsaki dragačni nameni, posebno pa vsi osebni momenti so že iz vsega početka absolutno izključeni! Kdor je prešinjen od stanovske zavestnosti in kdor ni inficiran od političke kuge polpreteklosti, ta ne omahuje v svoji dobri veri v bodočnost, ampak mirno in zaupno čaka bodočih dogodkov! Izgubiti ne moremo ničesar — nasprotno, vse samo pridobimo! Malodušnikov in intrigantov ne poslušajte, temveč se opirajte na trezni preudarek, ki nam kaže pot pod skupno streho ter zbljuje vse tovariše in tovarišice v čuvstvu zaupanja ter iskrenega, odkritega hotenja! Vsi hočemo v UJU! Kdor pa hoče drugače, ta dokazuje, da mu ni do naše stanovske skupnosti. Razpravljajte o naših načrtih temeljito in stvarno! Naposled pridemo do sklepov, ki uresničijo naše načrte.

E. G.

Srednje šole in pritlikline.

V »Slov. Narodu« z dne 13. maja t. l. št. 111., piše pod naslovom »Srednje šole in pritlikline« neki profesor zasmehljivo o ljudskošolskih učiteljih.

Gotovi gospodje pač hočejo, da nismo mi za nobeno rabo; jako so nam nevoščljivi za naše uspehe. Hoteli bi, da bi njim bilo povsod z rožicami poslano, a drugi — pehajte se! Vprašam: Ali je oni »neporabni nadporočnik-ljudskošolski učitelj« podobno vojnemu kuratom in zdravnikom bil takoj prvi dan imenovan v tem činu? Gospod profesor, povejte mi, ali ni tudi ta ljudskošolski učitelj moral garati in služiti Švabu po vseh mogočih kurzijah in šolah, preden je postal oficir ter dobil dve zlati zvezdi?

Ali je morda ta profesor navajen preteklice, da jo išče celo pri avstrijskih vojakih? Ali ni to bilo prav, da so tudi drugi mogli avanzirati do oficirjev, pa četudi brez znanja — klasičnih jezikov?

Gospod srednješolski profesor je uverjen, da je avstrijska vlada ljudskošolski učiteljski stan protežirala kot n. pr. aktivne oficirje, ko je pri etapnem poveljstvu držala — »neuporabnega nadporočnika ljudskošolskega učitelja«.

V tej vojni sem tudi jaz mnogo izkusil in v svojih mnogovrstnih dodeljenih spoznal profesorja, ki je bil ... kot noč: zmožen ni bil niti za ljudskošolskega učitelja ter bil v Belgradu kot tak odstavljen, pa mi niti v sanjah ne pade na um, da bi ta slučaj uporabil proti vsemu stanu.

Tudi jaz sem bil nadporočnik-ljudskošolski učitelj (pljunite na mene, gospod profesor!) pa sem imel za komandanta celih 6 mesecev starejšega nadporočnika, ki je bil v civilu kazniški paznik, v strelnem jarku nas je znal voditi bolj kot kak — srednješolski profesor klasičnih jezikov.

Drago Hudè.

Iz Jugoslavije.

— **Kaj je s prejemki vpokojencev?** Iz krogov vpokojenega učiteljstva nam pišejo: Smo že skoro v juniju, pa se nimamo prejemkov, priznanih se pozimi. Med tem so že drugič »regulirali« draginjske doklade, a mi se ne cutimo dobrot prejšnjih ukrepov. Vpokojencev vendar ni toliko, da se ne bi dalo izvršiti dela v par aneh, in koliko casa je že preteklo, kar smo predložili svoje dokumente vis. šol. svetu! Pozivljamo nujno visji sol. svet, oziroma dež. vlado, da izvrši takojšnje izplačilo naših skromnih prejemkov. Naše razmere ne puste odlašanja: beda med nami je neznošna. — Obenem bi bilo pametno napraviti konec onemu prepotopnemu izplačevanju pokojnim potom davčnih uradov, ki so itak preoblozeni z delom. Sedaj, ko že imamo lastno poštno hranilnico, bo gotovo za vse prizadete izplačevanje potom tega zavoda najprirodnejše. — Opomba uredništva: Na pristojnem mestu smo se informirali in smo dobili pojasnilo, da bo uvrščenje vpokojenega učiteljstva v nove plačilne stopnje gotovo ta mesec. To delo dogotavlja posebna komisija na višjem šolskem svetu. Gotovo je, da tudi deželno knjigovodstvo pospeši nakazila, tako da prejmejo vpokojenci nove prejemke z doplačili od 1. januarja t. l. tekom meseca junija, zanesljivo pa 2. julija. Vsak pa lahko dobi na račun novih prejemkov predujem. Obrniti se mora le z vlogo na višji šolski svet. Z nasvetom glede izplačevanja pokojnim potom poštnega čekovnega urada se popolnoma strinjamo. Vodstvo Zaveze bo na pristojnem mestu posredovalo, da se to uresniči.

— **Iz mestnega šolskega sveta ljubljanskega.** O redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v soboto, dne 10. maja 1919, smo prejeli sledeče obvestilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Zapisnikar oglašuje bistvenejše kurenčije, ki se vzame na znanje. Odobri se zapisnik zadnje seje z dne 10. aprila 1919. Na znanje se vzame poročilo o življenju protialkoholnem gibanju na ljubljanskih ljudskih in meščanskih šolah. Naprositi je mestne šolske in druge zdravnike, da prirede po šolah poučna predavanja proti alkoholu za mladino in za starše. Povabiti je tudi načelstvo »Svete vojske«, naj sodeluje pri tem občekoristnem gibanju v splošni dobrobit ljudstva. Na znanje se vzame poročilo o dosedanjih pripravah za ustanovitev javnih meščanskih šol v Ljubljani. Učni načrti so deloma že pripravljani, ostalo je pospešiti in vse načrte predložiti anketi strokovnjakov, da se čim prej uveljavijo sklepi občinskega sveta glede otvoritve šol in predloži ves elaborat mestni občini in višjemu šolskemu svetu v končno odobrenje. Prošnja nekega učitelja za podaljšanje bolniškega dopusta je predložiti višjemu šolskemu svetu s priporočilom da ji ugodi. Nasvetu, da se dovoli zopet v predvojnem času veljavni majniški izlet šolske mladine in da dobi v ta namen en dan prost, ki ga določi šolsko vodstvo, se pritrdi. Ko se reši še nekaj internih vprašanj, zaključijo predsednik sejo.

— **Vzkliki trpljenja.** Preteklo nedejo se je vršil v ljubljanskem Unionu shod beguncev z ozemlja, ki so ga zasedli Italijani. — Župnik-begunec Budin je dejal: »Begunci poznamo samo eno stranko, ki jo edino priznavamo in ki ni nobena druga kakor kraljestvo SHS. Apeliramo na ves kulturni svet ob 11. uri, naj ne zatre čuta pravčnosti! Italijani so sicer poslali v Pariz zaboje zlata in nad 400 vlačug, da bi delale zanje reklamo, toda vključ temu pri de čas, ko bo zmagala pravica in resnica!« — Nato je govoril A. Kozman: »Begunec je 15 do 20 tisoč, ki se ne morejo vrniti domov. V Strnišču je okrog 3000 beguncev, ki so sicer s hrano preskrbljeni, toda obleke nimajo. Imamo nad 300 begunskih dijakov, ki so popolnoma odtrgani od svojcev in brez vseh sredstev. Na Hrvatškem je okoli 2000 naših begunskih otrok, ki pa zanje nihče ne ve, kje so in kako se jim godi. Ko so matere povpraševale po teh otrocih, so jih tolažili, da se jim dobro godi. Nedavno pa se je vrnilo 30 bolnih in ušvih otrok v Ljubljano, odkoder so jih

poslali v Strnišče. Glavna krivda vsemu temu je, ker ni prave orientacije.« — Strašno! Tako nam gine naš naraščaj — naša bodočnost — naša nada ...

— **Razpis služb.** Za dvorazredne trgovske šole v območju deželne vlade za Slovenijo se razpisujejo za šolsko leto 1919/20 4 mesta učiteljev knjigovodstva, dopisja, trgovskega računstva in trgovinstva. V poštev prihajajo tisti, ki imajo izpit za poučevanje naštetih predmetov na dvorazrednih trgovskih šolah. Ako bi pa teh ne bilo, se bodo upoštevale prošnje tistih, ki so izpolnili pogoje, da se morejo pripustiti k izpitu. (Dovršitev nižje gimnazije, realne gimnazije ali realke in absolviranje popolne javne trgovske akademije. Zadostuje tudi dovršena srednja šola in absolviranje abiturientskega tečaja. Poleg tega se zahteva najmanj triletno praktično delovanje v blagovni trgovini, oziroma v banki). Natančnejša pojasnila daje interesentom ravnateljstvo Slovenske trgovske šole v Ljubljani.

— **Izpraševalna komisija.** Za prehodno dobo do nove ureditve se je sestavila za učiteljske kandidate na dvorazrednih trgovskih šolah v območju deželne vlade za Slovenijo posebna izpraševalna komisija, ki sestoji iz sledečih članov: Franc Verbič, profesor I. drž. gimnazije, predsednik in izpraševalec za prirodopisje, prirodoslovje in blagoznanstvo; Josip Gogala, ravnatelj Slov. trg. šole, izpraševalec za knjigovodstvo, dopisje, trgovsko računstvo in trgovinstvo; dr. Vinko Sarabon, prof. I. drž. gimnazije, izpraševalec za trgovsko zemljepisje. Prijave za izpit naj se vlagajo na ravnateljstvo Slovenske trgovske šole v Ljubljani.

— **Zavednost idrijskih učiteljic.** Laška gosposka je v Idriji zahtevala od učiteljic, naj obljubijo zvestobo »novi domovini«. Te so po svoji ravnateljici sporočile, da tega ne store, ker še ni znan sklep mirovne konference, komu pripade Idrija. Lahki so bili zaradi takega odgovora razlučeni ter so ravnateljico Marijo Kavčičevo zastražili in ji zapretili, da jo internirajo. Ko so učiteljice to zvedele, so se zavzele za svojo ravnateljico ter laški oblasti sporočile, naj internira katerokoli izmed njih, le ravnateljice ne, ker je ta storila le to, kar so ji učiteljice naročile. Ta odločnost in solidarnost je imponirala celo laški gospodi! — Čast in priznanje kolegijam v zasedeni Idriji, ki je bila, je in ostane naša! In stanovsko zavedne učiteljice tudi!

— **Osebnosti.** Z ozirom na potrebe narodnega šolstva so iz službenih ozirov začasno premeščeni: Josip Poljanec, učitelj pri Sv. Ilju v Slovenskih goricah, za začasnega strokovnega učitelja na deško meščansko šolo I. v Mariboru; Henrik Bregant, nadučitelj v Koblju, in Ana Bregantova, učiteljica v Koblju, za nadučitelja, oziroma za učiteljico na Sladki vrh pri Trnovem. — Angela Lebarjeva, stalna učiteljica na Polenšaku je začasno premeščena na šestrazrednico pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah. — Oduščeni sta: Izabela Sarkova, strokovna učiteljica na dekliški meščanski šoli I. v Mariboru, in Eleonora Kraljkova, začasna učiteljica na deški ljudski šoli III. v Mariboru. — Z ozirom na potrebe narodnega šolstva je iz službenih ozirov začasno premeščen Dragotin Urbič, učitelj pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah, za začasnega strokovnega učitelja na deško meščansko šolo I. v Mariboru.

— **Neverjetno!** V »Slovenskem Narodu« beremo neverjetno zgodbo o čudnem postopanju občinskega odbora v Sv. Križu pri Kostanjevici. Na dnevnem redu občinske seje dne 27. pret. mes. je bil razgovor o razširjenju ondotne šole. Vrlutega so razpravljali možakarji tudi o dveh prošnjah za podelitev gostilniške koncesije. Občinski odbor je te zadeve rešil na županov predlog s parolo: »Vun s šolo, not z oštarijo!« — češ, da oštarij ni nikoli odveč, šol pa ne potrebujemo. V občinskem odboru sede tudi analfabeti. Okrajni šolski nadzornik ni obvestil šolskega voditelja o tej zadevi, o kateri so potem sklepali ostanki Šusteršičeve vlade sami.

— **Nemška kultura.** Iz Celovca poročajo, da so nemški koroški tolovaji v Velikovcu umorili dve šolski sestri. — V Celovcu so zaprli tiskarno Mohorjeve družbe, ustavili list »Mir« in zaplenili večje število slovenskih knjig. Klaj pride maščevanje in kakšno bo?

— **Iz Pulja nam pišejo:** Sestra Elekta Lastnovska je poučevala otroke za prvo sv. obhajilo, seveda v hrvatskem jeziku. Karabinerji so zvedeli za to »pregreho«, pobrali vse knjige, otroke razgnali in sestro Elektro nesramno ozmerjali. Sedaj je pa rešen — laški Pulj!

— **Predaja šulferajnske šole v Poljčanah.** Gerent občine Pekar gosp. Vodenik je v imenu občine prevzel poslopje in inventar šulferajnske takozvane Roseg-

gerjeve šole v Poljčanah. Pri predaji so bili navzoči kurator šulferajnskih šol za mariborski okraj dr. Urban Lemež, bivši vodja šulferajnske šole Schmuck in zastopniki krajnega šolskega sveta poljčanskega. Učitelj Schmuck, ki je bil eden najstrastnejših vsenemških agitatorjev v okraju, še vedno stanuje v šoli.

Srednješolske vesti.

Učiteljski ljubljanskega učiteljskega uprizaro v torek, dne 27. t. m., v dramskem gledališču Funtkovo dramo »Tekma«. Čisti dohodek je namenjen za Cankarjev spomenik. — Opozarjamo na to gledališko predstavo!

Podržavljenje dekliškega liceja v Ljubljani. Občinski svet ljubljanski je sklenil, naj se dekliški licej podržavi in izpremeni v osemrazredno realno gimnazijo. Na zadnji občinski seji so razpravljali o dopisu deželne vlade, poverjenistva za uk in bogočastje, glede eventualnega prevzema mestnega dekliškega liceja v last in upravo državne naučne uprave. Predlog finančnega odseka je, da se mestni dekliški licej za lastno nabavno ceno 726.000 K (sedanja vrednost nad 2 in pol milijona K) odstopi državni naučni upravi, a samo pod pogojem, da ostane poslopje ohranjeno prvotnemu namenu, namreč ženski šolski obrazbi, in da bi smela mestna občina v slučaju, da bi se ta pogoj ne izpolnil, kupiti poslopje zopet za isto ceno. Predlog je bil sprejet.

Gimnazijsko poslopje v Celju. Za dovršitev zgradbe gimnazijskega poslopja v Celju, ki je zaradi stanovanjske bede in iz zdravstvenih in pedagoških ozirov nujno potrebna, je deželna vlada dovolila potrebni kredit.

Književnost in umetnost.

»Zvonček«. Izšla je 3. in 4. številka z bogato in lepo vsebino. 5. številka je v tisku ter bo razposlana še ta mesec. — Pridobivajte »Zvončku« novih naročnikov!

»Sokol«, glasilo Slovenske Sokolske Zveze. Doslej so izšle 4 številke (v dvojnatih zvezkih) tega novega glasila Slovenske Sokolske Zveze, ki ga tiska Učiteljska tiskarna. Vsebinska njegova je naravnost odlična po kakovosti in obliki. Učitelji Sokoli naj si naroče ta list, da se poglobe v lepoto sokolske misli in jo propagirajo med narodom z besedo, delom in sokolskim zglednim življenjem. List stane letno 12 K.

»Sokolik«, list za sokolski naraščaj. V Učiteljski tiskarni je začel izhajati »Sokolik«, list za sokolski naraščaj, pod uredništvom dr. Ivana Laharja. Izšla je 1. in 2. številka z bogato in ilustrirano vsebino. Naslovno stran in glavo je narisal tovariš Dragotin Humek. Učitelje Sokole opozarjamo na ta list s pozivom, naj skrbje za njegovo razširjanje med sokolskim naraščajem. Cena »Sokoliku« je za vse leto 10 K.

Ljubljanski Zvon. V letošnjem letniku Ljub. Zvona zbuja veliko pozornost zgodovinski roman znanega našega romanopisca dr. Ivana Tavčarja. Dejanje romana se vrši za tridesetletne vojne v Škofiji Lohki in okolici in opisuje vse grozote in podivjanost tedanjega časa. Poleg glavnega romana prinaša Ljub. Zvon manjše novele, eseje in pesmi. V aprilovi številki je natisnjena krasna pesem Pavla Goljca »Procesija«, ki je dobila častno nagrado. — Ker sta odšla Oton Župančič in Milan Pugalj na daljši dopust, je prevzel s peto številko uredništvo lista znani literarni kritik dr. Glonar. — Naročniki na letošnji letnik Ljub. Zvona se nekaj časa še sprejemajo, ker so še vse letos izišle številke na razpolago. Naroča se v Tiskovni drugi v Ljubljani, Sodna ulica 6. Celoletna naročnina znaša 30 K. — Slovencem v zasedenem ozemlju, ki so naročeni na Ljub. Zvon, naznanja upravništvo, da so prihranjene zanje vse letošnje številke.

Koncert pevskega društva »Ljubljanski Zvon«. Dne 16. maja t. l. je priredilo odlično pevsko društvo »Lj. Zv.« v veliki dvorani Narodnega doma koncert pod vodstvom svojega neumornega delujočega in požrtvovalnega pevovodje Z. Prelovca. Sodelovali so poleg društvenega zbora člani narodnega gledališča: R. Zika, Iv. Trošt, M. Dežela in L. Žika, Fr. Mohorič in mlada pianistka N. Potočnikova.

Na vzporedu so bili moški zbori, izmed katerih je glede izvajanja pohvalno omeniti oba Devova zbora koroških narodnih pesmi. Prelovčev moški samospjev »Zapoj mi pesem, o dekle« je sad naprednega stremljenja skladateljevega. Izmed mešanih zborov, ki smo nekatere slišali že pri zadnjem društvenem koncertu v Unionu, se je še najbolj gladko odpel Gerbi-